

Recenzie

Michel Maffesoli: Rytmus života. Variácie o postmodernom imaginárne.

Vydavateľstvo SOFA, Bratislava, 2006, 184 s.

Michel Maffesoli (*14. novembra 1944, Graissessac) je francúzsky sociológ, profesor na Univerzite Paríži. Celosvetovo sa preslávil svojím konceptom neotribalismu, neskôr rozvinul spriaznený koncept nomadizmu, priamo hovorí o tribalizme, nomádstve, divožstve a orgiazme, teda o pojmoch predmoderného sveta, ktoré v jeho koncepciách ožívajú. Je zástancom postmodernizmu a vo svojich práca sa zaoberá predovšetkým každodennosťou, analyzuje prejavy ľudí v každodennom živote, obzvlášť v postmodernom svete. Autor je riaditeľom Strediska pre bádanie imaginárneho (CRI) ako aj Strediska pre výskum aktuálneho a každodenného (CEAQ) na Univerzite Reného Descartesa v Paríži.

Recenzia na túto knihu musí úvodom obsiahnuť slová Doc. PhDr. Dilbar Alievy, CSc. , ktoré sú na obale knihy a navádzajú čitateľa k prečítaniu knihy. Kniha sa nesie v znamení motta „Ži si svoj život“, ktoré je chápané ako „najuniverzálnejšia poučka“, ktorú si po prepčítaní so sebou odnesieme. „... neznamená to bezhlavo sa odovzdávať víru udalostí. Aby nikoho neprevalcovali, treba si vypracovať patričný životný postoj, patričný životný štýl, ktorý by si dokázal poradiť aj s tragickými situáciami, nielen vedieť sa tešiť z daného okamihu v duchu hedonizmu.“

Kniha Rytmus života začína pútavým textom „Namiesto predslovu“, v ktorom sa čitateľ zorientuje v tvorbe autora a pochopí kontext písania knihy prepojený s rôznymi odkazmi na históriu, z ktorej vychádza. Práve táto časť ozrejmuje aj samotný názov knihy „Rytmus života“, ktorým autor naznačuje, že v dnešnom svete sa objavuje iný rytmus, taký, ktorý nemá tempo melodickéj línie, ale pripomína skôr bubny a technohudbu. Autorov predhovor označený ako „Odmietanie oficiálneho“ sa zameriava na súčasnú bezpochyby prevládajúcu skepsu. Kniha je ďalej štrukturovaná na štyri kapitoly – 1. Prvotná citlivosť (Umenie opakovania, Progredujúca prítomnosť, Triumf života) 2. Lokalizovaná komunita (Neverbálna etika, Objektívne vedomie, Úsudok zdravého rozumu,

Od štiepenia k fúzii), 3. Od Ja k Ipse (Osmóza s druhým, Dynamická zakorenenosť, Objektívna psyché, Subjektivita masy, V srdci pateričana, Logika tieňa) a nemenej zaujímavá štvrtá kapitola Prezentácia vecí (Formy podkladu, Exkurz o príchode, Cesta skúsenosti, Otvorenie). Každá časť knihy (vrátane viacerých podkapitol) začína veľmi zaujímavým a duchaplným citátom významných osobností, ktorými je Michael Maffesoli ovplyvnený.

Knihy Rytmus života je charakteristická tým, že autor na začiatku väčšiny kapitol začína kritikou zaužívaných stereotypov, ktoré v postmodernej spoločnosti prevládajú. Postmodernu definuje ako synergiu archaickosti s technologickým rozvojom. Počítače, mobilné telefóny a ostatné výtobytky technického rozvoja chápe ako novodobé „totemy“. Uvádza, že v súčasnosti prevláda najmä skepsa, a to hlavne voči veľkých teoretickým systémom, a tiež voči tým, ktorí si nárokuje hovoriť za druhých. Poukazuje na zmenu štatútu intelektuála a upozorňuje na to, že aj z učiteľa myslenia sa stal „expert“, ktorý „klesol tak hlboko, že sa len derie ku korytu“ (s. 22) Okrem politikov kritizuje novinárov, o ktorých hovorí, že sa obmedzujú len na predvádzanie všadeprítomnej tuposti. Ľudia odmietajú týchto „predstaviteľov inteligencie“, pretože o nich majú negatívnu mienku a považujú ich za demagógov. Maffesoli hovorí, že je dôležité byť vo svete aspoň ako tak „doma“, prestať sa protiiviť udalostiam a dokázať sa prispôbiť a vyrovnáť tomu, čo je „tu“ a „teraz“. Dôležité však je, že Maffesoli v knihe nemoralizuje, domnieva sa, že kritéria podľa ktorých sa v oblasti morálky rozhoduje, sú vždy na strane moci- varuje pred agresivitou, násilím a utrpením. Moc politických a ekonomických štruktúr vyzdvihuje v určitých sférach na popredné miesta nebezpečenstva, pred „sprejerov“ či drobných kriminálnikov.

Knihy sa pri analýze postmodernej sústreďuje najmä na sociálne a kultúrne fenomény, ktoré svedčia o návrate niektorých prvkov z minulosti do našich životov. Tieto fenomény sú označované ako archaizmy, na základe čoho Maffesoli o postmodernej dobe hovorí ako o zbierke archaizmov. Postmodernu definuje ako synergiu fenoménu archaického s technickým rozvojom, čím sa myslí súčasná úroveň komunikačných prostriedkov, napr. káblová televízia, internet či mobil. Dokázal mnohé kategórie modernej sociológie pretlmočiť do jazyka postmodernej sociológie. Ústredné témy modernej sociológie ako je národný štát, inštitúcia, či ideológia premieňa na „archaické hodnoty“, ako je lokálne,

kmeň či mytologický zlepenec. „Lokálne“ sa podľa neho neinterpretuje ako abstraktný štát, ale ako územie, na ktoré je človek viazaný pocitom príslušnosti zdieľaným s jeho komunitou. Postmoderný kmeň sa odlišuje od „abstraktnej a neosobnej“ inštitúcie a chápe sa ako malá, prehľadná skupina pre jej príslušníkov, v ktorej vládne solidarita, vzájomná pomoc, zdieľaný cit, rovnaké emocionálne ladenie a v neposlednom rade poskytuje akýsi domov pre človeka. Avšak práve kmene tvoria zázemie pre formovanie toho, čomu Maffesoli hovorí mytologický zlepenec.

Autor sa vracia k archaickému pojmu tribalizmu, čo je kmeňové povedomie alebo povedomie príslušnosti ku kmeňu. Prezентuje ho ako „postmoderný tribalizmus“ a podľa neho predstavuje systémovú záležitosť vznikajúcu a pôsobiacu v bytostnej návaznosti tak na územný, ako aj ideologický základ. Tribalizmus umiestňuje do širšieho antropologického kontextu, ktorý je tvorený vzťahom subjektu k sebe samému, k druhému, k svetu. Do tohto vzťahu vstupujú aj novodobé „totemy“, ktoré predstavujú technické prostriedky, počnúc prenosným počítačom či mobilným telefónom. Tieto prostriedky podľa Maffesoliho rozmnožujú naše „JA“, pričom vytvárajú z neho „MY“. Takže v tomto zmysle už technika nerozdeľuje a ako oduševnený doplnok nášho tela sa stáva väzbou na iných, na okolitý svet. Aby čitateľ lepšie pochopil túto koncepciu, je potrebné si uvedomiť, že sa vyvíja na pozadí na pozadí zanikajúceho individualizmu a nástupe nových foriem masovej spoločnosti.

Maffesoli posúva zorný uhol smerom od sociálnych makroobjektov ku každodennosti. Podľa neho je v určitom zmysle každý postmoderný sociológ aj sociológom každodennosti. Z teoretického hľadiska tvorí každodennosť hlavný bod celej jeho koncepcie. Autor rozlišuje pojem „sociálno“ a pojem „socialita“, pričom podľa neho je sociálno pojmom modernej sociológie a socialita je náležitosťou postmodernej sociológie. Spoločnosť, a teda aj sociálno, sa charakterizuje ako stabilný útvar, ktorý spočíva v dobrom usporiadaní pevných inštitúcií, ktoré sa samy zakladajú na spoločenskej zmluve racionálnych a sebestačných indivíduí, pričom socialita sa zobrazuje ako útvar krehký, kmeňového typu, ktorý vytvára nový spôsob ako rozmýšľať o vzťahu k sociálnemu a prírodnému svetu.

V neposlednom rade sa Maffesoli vo svojom diele venuje aj tomu, čo má prísť. Hovorí, že to čo prichádza, je nepredvídateľné a nenaprogramovateľné – má prísť dobrodružstvo. Túžba po príchode v sebe zahŕňa

aj návrat vlastníctva. Nejde však o privlastnenie si seba a sveta, ale o to byť vlastnený, byť v moci a byť posadnutý. Posadnutý športovým, hudobným či sviatočným duchom, čiže byť posadnutý druhými. Záverom treba poznamenať, že základnom autorovho súčasného chápania spoločnosti je prepojenosť s minulosťou. Vracia sa k spomínanému tribalizmu, nomádstvu a divokosti. Tvrdí, že to čo nás viaže k minulosti je zárukou budúcnosti a zároveň dodáva prítomnosti jej životaschopnosť.

Marcela Šarvajcová